

12. Berman M. G., Jonides J., Kaplan S. (2008). The Cognitive Benefits of Interacting With Nature. *Psychological Science*. № 19(12). P. 1207–1212. DOI: 10.1111/j.1467-9280.2008.02225

13. Ming Kuo (2019) Six Ways Nature Helps Children Learn. Retrieved 24 July 2023, from https://greatergood.berkeley.edu/article/item/six_ways_nature_helps_children_learn

14. Flor R. K., Monir K. C., Bitá A., Shahnaz N. (2013). Effect of relaxation training on working memory capacity and academic achievement in adolescents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. № 82. P. 608-613. DOI: doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.318

*Сакул Г.О.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри менеджменту і маркетингу,
Генова К.Г.,
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Новак Д.О.,
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Одеська державна академія будівництва та архітектури*

ЕТИЧНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ БІЗНЕС-ПРОЕКТУ

В Україні поняття «соціальна відповідальність» має власну специфіку й трактується або дуже широко, або дуже вузько. У вузькому сенсі, соціальна відповідальність бізнесу передбачає виконання номінальних настанов, таких як своєчасна виплата працівникам заробітної плати, повна сплата всіх податків, дотримання законодавства у галузі охорони навколишнього середовища, а також техніки безпеки, здоров'я працівників, етична поведінка та культура.

Таким чином, вихідною формою системи соціальної відповідальності бізнесу є насамперед соціально-трудова та пов'язані з ними соціально-економічні відносини. З цих позицій соціальна відповідальність постає як метод

цивілізованого вирішення трудових конфліктів, що містить у собі механізм досягнення соціальної справедливості у суспільстві.

У широкому сенсі, соціальна відповідальність є добровільним внеском бізнесу у розвиток суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах і виходить за межі певного законодавством мінімуму соціально-етичних норм.

Вищою формою соціальної відповідальності бізнесу є включення їх у систему соціального партнерства, у результаті відбувається перегляд відповідальності бізнесу, влади та суспільства у вирішенні суспільно значимих проблем.

Природною мотивацією до соціально-орієнтованої поведінки організації може бути: поліпшення іміджу організації; розвиток власного персоналу, що дозволяє уникнути плинності кадрів та залучати кращих фахівців на ринку; зростання продуктивності праці; висвітлення діяльності компанії у ЗМІ (непряма реклама); прагнення до довгострокового успіху; можливість залучення додаткового капіталу соціально-відповідальних організацій; податкові пільги.

Відповідно до методології ISO, проєкт - це унікальний набір процесів, що складаються з скоординованих та керованих завдань з початковою та кінцевою датами, вжитих для досягнення мети. Управління проєктом здійснюється через ці процеси, які являють собою сукупність взаємопов'язаних дій і при цьому є специфічними для управління проєктами та визначають, як керуються дії, відібрані для проєкту.

Проєкт має ряд властивих тільки йому характеристик, таких як тимчасовість — будь-який проєкт має чіткі часові межі, у разі, якщо таких немає, діяльність буде операцією і може тривати скільки завгодно довго; унікальність - проєкт породжує унікальні результати, досягнення, продукти, інакше таке підприємство стає серійним виробництвом; послідовність — будь-який проєкт розвивається у часі, проходячи через певні раніше етапи чи кроки, але заодно суворо обмежується своїм змістом.

Залежно від специфіки, розміру та типу проєкту у його реалізації можуть брати участь від однієї до кількох десятків організацій та окремих фахівців.

Кожна з них має свої функції, ступінь участі у проєкті та міру відповідальності за його реалізацію. Фахівців та організацій, залежно від виконуваних ними функцій, прийнято об'єднувати у конкретні групи учасників проєкту. Учасники бізнес-проєкту є основним елементом структури проєкту, саме вони забезпечують реалізацію його задуму.

Чим більший бізнес-проєкт, тим вищий рівень соціальної відповідальності він має, оскільки стосується більшої кількості зацікавлених сторін. В методології управління проектами зацікавленими особами (“stakeholders”) прийнято називати коло осіб, які безпосередньо чи опосередковано можуть вплинути на реалізацію проєкту, причому виявлення зацікавлених осіб — це окрема методологія, покликана позначити всіх, хто може вплинути на проєкт, зокрема негативно. Якщо будь-який суб'єкт може негативно вплинути на проєкт, тобто створює певний ризик для реалізації проєкту, його вплив відносять до ризиків проєкту. В методології управління проектами ризикам приділяється достатньо уваги, при цьому важливо розуміти, що соціальні ризики знаходяться в кінці класифікації, тому що не мають такого руйнівного потенціалу для проєкту, як, наприклад, ризик зриву поставок для проєкту, ризик втрати вузькоспеціалізованого фахівця, фінансові ризики та т. ін. Проєкт - це короткострокова діяльність, а усвідомлення соціальної неблагополучності може прийти з часом, особливо це стосується інноваційних проєктів, позитивні чи негативні зовнішні екстерналиї яких спочатку складно розрахувати.

Зацікавлені особи проєкту можуть одержувати пряму економічну вигоду від бізнес-проєкту, оскільки безпосередньо у ньому беруть участь як учасники проєкту. Однак вони можуть отримати соціальні вигоди як треті особи. Крім цього, вони можуть нести зовнішні витрати проєкту, наприклад, від забруднення території або порушення культурного ландшафту, таким чином,

учасник проекту, перш за все замовник, повинен компенсувати їм ці витрати або хоча б зменшити їх через соціальну поведінку. Стосовно безпосередньо користувачів продукції бізнес-проекту, регулятором норм і принципів соціальної відповідальності можна визнати виконання гарантійних зобов'язань по бізнес-проекту, які застосовуються, наприклад, у будівельній сфері. Виконання гарантійних зобов'язань — законодавчий механізм виконання організацією своїх зобов'язань перед її споживачами, зокрема соціальних.

В бізнесі існує природна мотивація до соціальної поведінки, насамперед заснована на довгострокових цілях організації в конкурентній боротьбі, проте не слід перевантажувати бізнес зайвим соціальним навантаженням, оскільки це знизить конкурентоспроможність за певними позиціями в короткостроковому періоді.

Бізнес-проект має природний механізм реалізації соціальної відповідальності — концепцію виявлення зацікавлених осіб. Виявлення зацікавлених осіб бізнес-проекту — це методологія управління проектами, яку можна пов'язати з концепцією соціальної відповідальності. Концепція виявлення зацікавлених осіб - це природний механізм пошуку соціально-орієнтованої поведінки організації, який можна реалізувати поряд із законодавчим механізмом у вигляді виконання гарантійних зобов'язань бізнес-проекту.

Слід звернути увагу на незавершені проекти, оскільки вони несуть у собі додаткове соціальне навантаження і вимагають додаткової експертизи з урахуванням прогнозування кризових явищ чи призупинення проекту на невизначений термін.

Проект-менеджерам рекомендується прораховувати не лише соціальні ризики проекту, але й виявляти «соціальний відгук» як по відношенню до третіх осіб, інтереси яких зачіпає бізнес-проект, так і по відношенню до співробітників організації, враховуючи команду проекту.